

Richtlijnen voor het milieu-effectrapport

*Verbetering waterkwaliteit
Loosdrechtse Plassen*

November 2007

Inhoudsopgave

5 Voorwoord

7 Advies voor richtlijnen van de Commissie voor de milieueffectrapportage

Voorwoord

Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) heeft het voornemen om een deel van de Loosdrechtse Plassen op enkele plaatsen te verdiepen om daarmee helderder water te realiseren. Om het water helder te krijgen moet zwevend slib, dat zich in het water bevindt, worden afgevangen. Door het huidige troebele water zijn onderwaterplanten verdwenen en slibben de jachthavens en vaarroutes dicht. Daarnaast is het water niet aantrekkelijk om in te zwemmen.

Door de aanleg van verdiepingen kan het slib bezinken en permanent worden vastgehouden. Het gaat hierbij om verdiepingen in het westelijk deel van de eerste, derde en vierde plas.

Het oppervlak van het gebied waar de verdiepingen worden aangebracht, bedraagt circa 120 ha met een diepte van gemiddeld 14 meter onder de waterspiegel. Door deze maatregel, mogelijk in combinatie van andere ingrepen (bijvoorbeeld extra defosfatering) zal de oorspronkelijke helderheid van het water en de plantengroei zich kunnen herstellen. Het te verwijderen zand, gelegen onder een laag slib en veengrond, kan elders nuttig worden gebruikt.

Aanwijzing

Om deze maatregelen mogelijk te maken, heeft de provincie na een lange periode van overleg een aanwijzing ex art 37 WRO gegeven aan de gemeente Wijdmeren om het bestemmingsplan voor de Loosdrechtse Plassen te wijzigen. De gemeenteraad van de gemeente Wijdmeren heeft vervolgens bij besluit van 10 mei 2007 aangegeven niet mee te willen werken aan de vaststelling of herziening van het bestemmingsplan.

Daarom heeft de provincie Noord-Holland deze taak op zich genomen. Voor het bestemmingsplan moet een studie worden uitgevoerd naar de milieueffecten. Resultaat van deze studie is een zogenoemde MER. De MER is de afkorting voor Milieu Effect Rapport.

Richtlijnen MER voor bestemmingsplan

De procedure van de totstandkoming van het MER is begonnen met de publicatie van de Startnotitie; deze heeft van 16 juli 2007 tot en met 27 augustus 2007 ter inzage gelegen. In de Startnotitie staan de uitgangspunten voor de studie naar milieueffecten, die uiteindelijk resulteert in het Milieu Effect Rapport (MER). Alle inspraakreacties op de Startnotitie zijn toegezonden aan de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage. Deze Commissie heeft op basis daarvan en op basis van haar eigen deskundigheid een advies voor richtlijnen verschaft. Dit advies is op 20 november 2007 door Gedeputeerde Staten overgenomen als 'Richtlijnen voor het MER Verbetering waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen' onder toevoeging van de volgende richtlijn:

Het MER dient mede een onderzoek te bevatten naar de verschillende varianten van afvoer van het gewonnen zand via de gemeente Loenen naar het Amsterdam-Rijnkanaal, waaronder een buisleiding langs het Hilversumsch Kanaal.

Deze richtlijnen vormen de basis voor het nog op te stellen Milieu Effect Rapport.

Bij Raadsbesluit van 10 mei 2007 heeft de gemeente Wijdmeren ook een alternatief aangedragen voor het verdiepingenplan van het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vechtstraak (AGV). In het MER wor-

den de twee alternatieven op een gelijkwaardige wijze beschreven en op (milieu)effecten beoordeeld. Binnen de reikwijdte van de gegeven aanwijzing (ex art. 37 WRO) zal voor het bestemmingsplan dat nu opgesteld wordt, worden gezocht naar een optimalisatie voor de aan te brengen verdiepingen.

De vervolgstappen

De Startnotitie mer en daarmee tevens deze richtlijnen, hebben betrekking op het bestemmingsplan Loosdrechtse Plassen. De planning is dat het MER uiterlijk 22 april 2008 door Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld. Dit gebeurt tegelijkertijd met de vaststelling van het bestemmingsplan. In dit MER ligt het accent op de milieueffecten van de verschillende alternatieven. Onderzocht wordt hoe en in welke mate de voorgestelde verdiepingen en maatregelen bijdragen aan verbetering van de waterkwaliteit.

Een vastgesteld bestemmingsplan is nodig voor het verlenen van de vergunning voor het aanleggen van de verdiepingen (Ontgrondingenvergunning). Ook hiervoor is het nodig de milieueffecten in kaart te brengen, met name als het gaat om de gevolgen van de uitvoering. De nu vastgestelde richtlijnen vormen hiervoor tevens de basis. Ook hiervoor wordt, nadat het bestemmingsplan is vastgesteld door Gedeputeerde Staten, een Milieu Effect Rapport opgesteld.

Presentatie resultaten MER

Naar verwachting zullen eind januari 2008 de resultaten van het MER voor het bestemmingsplan beschikbaar zijn wanneer het samen met het ontwerpbestemmingsplan ter visie gelegd zal worden. Hierop is vervolgens inspraak mogelijk.

Advies voor richtlijnen voor het MER van de Commissie voor de milieueffectrapportage

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

1 Hoofdpunten van het advies

Het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) wil de Loosdrechtse Plassen op enkele plaatsen verdiepen om zo zwevend slib te laten bezinken en de waterkwaliteit te verbeteren. Het op te stellen milieueffectrapport¹⁾ (MER) moet dienen ter onderbouwing van de besluiten van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over het bestemmingsplan²⁾ en de ontgrondingsvergunning.

Bij brief van 10 juli 2007 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om te adviseren over de richtlijnen voor het MER.³⁾

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- In het MER moet worden onderbouwd dat de aanleg van verdiepingen een effectieve maatregel is om het water voldoende helder te maken.
- Er dient een goede onderbouwing te komen van
 - 1 de gekozen ligging en imensies van verdiepingen,
 - 2 de aard en omvang van de overige maatregelen,
 - 3 de wijze van afvoer van het te winnen zand en
 - 4 de fasering.
- De aard en duur van de hinder die zal optreden voor de woonomgeving, de recreatie en de natuur

moet worden beschreven. Dat geldt zowel voor de maatregelen in de plassen, als voor de afvoer en tijdelijke opslag van zand.

- Uit het MER moet duidelijk worden hoe het voornemen inpasbaar is in de wettelijke regelgeving, inzake natuur, lucht en geluid. Ook moet aangegeven worden hoe de alternatieven scoren op het realiseren van de gestelde doelen. Naast het doel inzake helder water, dienen ook de doelen van de Kaderrichtlijn water en Natura 2000 aan de orde te komen.
- Behalve op negatieve gevolgen moet worden ingegaan op positieve gevolgen voor mens en natuur die het voornemen met zich brengt na realisering.
- In het MER moet staan hoe de effecten al tijdens de uitvoering kunnen worden gemonitord.
- Het MER dient goed kaartmateriaal te bevatten en een duidelijke samenvatting van de hoofdpunten uit het MER die voor een algemeen publiek goed toegankelijk is. Na een kort overzicht van de voorgeschiedenis geeft de Commissie in de volgende hoofdstukken van dit advies in meer detail weer welke informatie in het MER moet komen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie.

¹⁾ Er is in dit geval sprake van plan- en besluit-m.e.r.-plicht.

²⁾ Omdat de gemeente Wijdmeren ook na een aanwijzing ex artikel 37 WRO geen medewerking wil verlenen bij het vaststellen van een bestemmingsplan, treden Gedeputeerde Staten in de plaats van de gemeenteraad.

³⁾ Zie bijlage 1 voor uitgebreidere projectgegevens.

2 Voorgeschiedenis

M.e.r. 1998

Er is in 1998 een m.e.r.-procedure gestart⁴⁾ voor het voornemen om de waterkwaliteit te verbeteren door aanleg van verdiepingen. Deze procedure is in 2003 gestaakt, omdat de gemeente Wijdmeren geen medewerking meer wilde verlenen vanwege een ontbrekend maatschappelijk draagvlak in de gemeente. Plan-m.e.r. 2007 bij aanwijzing ex artikel 37 WRO Nadat pogingen om uit deze impasse te komen mislukt waren, heeft Gedeputeerde Staten van Noord-Holland de gemeente Wijdmeren op 27 maart 2007 een aanwijzing ex artikel 37 WRO gegeven om het bestemmingsplan aan te passen. Ter onderbouwing van het aanwijzingsbesluit is een plan-MER⁵⁾ opgesteld en is een passende beoordeling op hoofdlijnen uitgevoerd.

In het plan-MER zijn baggeren en afvoeren van het slib naar depots en de aanleg van verdiepingen voor bezinking van het slib als hoofdoplossingsrichtingen met elkaar vergeleken. Baggeren was de belangrijkste maatregel uit het zogenoemde '10-puntenplan' van de gemeente, aanleg van verdiepingen voor slibvang was de belangrijkste maatregel uit het plan van het Hoogheemraadschap (AGV-plan).

Hieronder volgen de belangrijkste conclusies uit het toetsingsadvies dat de Commissie m.e.r. over het plan-MER uitbracht op 8 maart 2007.

- In het plan-MER staat voldoende duidelijk toegelicht dat maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteitsdoelen uit het Herstelplan Loosdrechtse Plassen te realiseren.

⁴⁾ Bij de Commissie voor de m.e.r. geregistreerd onder projectnummer 957.

⁵⁾ Bij de Commissie voor de m.e.r. geregistreerd onder projectnummer 1869.

- Het is terecht dat *baggeren en slibafvoer* versus *aanleg van verdiepingen voor slibvang* als hoofdmaatregelen in het plan-MER onderling zijn vergeleken. Immers er is voldoende duidelijk gemaakt dat het grootste nog te behalen resultaat (in aanvulling op de reeds genomen defosfateringsmaatregelen) met ingrijpendere maatregelen moet worden bereikt.⁶⁾
- Het omvangrijke ruimtebeslag voor de berging van het gebaggerde slib is het grootste nadelige milieueffect van het 10-puntenplan. Berging in de directe omgeving van de Loosdrechtse plassen⁷⁾ betekent dat graslandareaal als foerageergebied voor trek- en wintervogels (Smient, Kolgans, Wulp) en voor broedvogels (Purperreiger) voor de langere termijn verloren gaat. Significant negatieve gevolgen in relatie tot de Natura 2000 instandhoudingsdoelen zijn daardoor niet uit te sluiten. De kans op negatieve gevolgen voor beschermde natuur zijn bij het AGV-plan aanmerkelijk kleiner.

Op grond van het onderzoek in het plan-MER vindt de Commissie het terecht dat in het nu voorliggende MER het 10-puntenplan van de gemeente niet meer als een alternatief in beschouwing wordt genomen. Het advies van de Commissie bevatte daarnaast enkele aanbevelingen voor het nu komende MER. Deze aanbevelingen zijn in dit advies meegenomen.

⁶⁾ Niettemin adviseert de Commissie in het MER wel (kort) in te gaan op inspraakreacties die alternatieve oplossingen naar voren brengen, zie bijvoorbeeld reactie nummer 9, 21, 31, 55, 58 en 135.

⁷⁾ Berging in de directe omgeving lijkt onontkoombaar, ook al gezien het hoge watergehalte van het slib, maar het is aannemelijk gemaakt dat deze ruimte er in feite niet is vanwege allerlei beperkingen.

3 ■ Aanleiding voor het voornemen en ■ ■ beleidskader

3.1 Probleemstelling en doel

Probleemstelling en doel zijn in het eerdere plan-MER al aan de orde geweest en staan in de startnotitie goed samengevat. Kerndoelen betreffen het helder maken van het water en het bieden van een duurzame oplossing voor het dichtslibben van jachthavens en vaarroutes. Bovendien wordt de verwachting uitgesproken dat het plan een bijdrage levert aan het *‘voldoen aan de doelstellingen zoals beschreven in Natura 2000 en de Kaderrichtlijn water’*.

De Commissie adviseert bij de effectbeschrijving de alternatieven expliciet ook aan deze doelstellingen te toetsen.

- Voor de Natura 2000 gaat het om toetsing aan de instandhoudingsdoelen⁸⁾ voor de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden bij de Loosdrechtse Plassen.
- Voor de Kaderrichtlijn water betreft het een toetsing aan de ecologische doelen zoals die voor de plassen zijn vastgesteld, inclusief de doelstellingen voor nutriëntenconcentraties en overige relevante randvoorwaarden.⁹⁾

3.2 Noodzaak en effectiviteit

Diverse insprekers stellen vragen over de noodzaak van de te nemen maatregelen. Geef daarom in het MER aan welke wettelijke regels en welk vastgesteld beleid (zouden) verplichten tot het herstel van de

waterkwaliteit in de Loosdrechtse Plassen.¹⁰⁾ Geef aan wat de status is van de besluiten die in 1998 zijn genomen in de Stuurgroep Loosdrechtse Plassen¹¹⁾. Geef aan hoe bindend ander beleid of wettelijke verplichtingen zijn. Bespreek wanneer eventuele toekomstige verplichtingen, bijvoorbeeld op grond van de Kaderrichtlijn water, naar verwachting bindend worden.

Ook betwijfelen insprekers de effectiviteit van de aanleg van verdiepingen als maatregel om de helderheid van het water te vergroten. Onderbouw in het MER de effectiviteit van voorgenomen maatregelen en bespreek praktijkervaringen met (zelfde) maatregelen in vergelijkbare plassen om daarmee deze twijfels weg te nemen. Deze onderbouwing dient een belangrijk onderdeel te zijn van het MER. Immers de gemeente Wijdmeren heeft aangegeven¹²⁾ haar medewerking in het vervolgtraject alleen te overwegen, wanneer afdoende wordt aangetoond dat verdiepingen inderdaad ‘werken’. Minimaal moet goed worden aangetoond dat het zwevende slib inderdaad in voldoende mate en conform de voorspellingen in de verdiepingen zal bezinken om zo de gewenste helderheid te bereiken.

⁸⁾ Een complicerende factor is dat de Natura 2000-doelen voor de Oostelijke Vechtplassen op dit moment nog niet zijn uitgewerkt in concrete instandhoudingsdoelen. Wanneer deze nog beschikbaar komen tijdens het opstellen van het MER, verdient het aanbeveling ze wel te gebruiken, omdat dat de effectbeoordeling meer houvast geeft vanwege de meer kwantitatieve insteek.

⁹⁾ Geef aan of die doelen al zijn opgesteld en wat de status ervan is.

¹⁰⁾ Ga daarbij met name in op de vragen die de gemeente Wijdmeren hierover stelt in reactie nummer 57.

¹¹⁾ In deze Stuurgroep hadden volgens de startnotitie zitting: Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, provincie Utrecht (later provincie Noord-Holland), Waterleidingbedrijf Amsterdam, gemeente Loosdrecht (later gemeente Wijdmeren), Vereniging Natuurmonumenten Plassenschap Loosdrecht e.o.; adviseurs: Vereniging Natuurmonumenten, HISWA en Watersportverbond.

¹²⁾ Raadsbesluit 10 mei 2007, gemeente Wijdmeren.

3.3 Beleidskader

In hoofdstuk 2 van de startnotitie staat al welke randvoorwaarden voortvloeien uit de belangrijkste beleidskaders. Vanzelfsprekend moet in het MER ook rekening worden gehouden met:

- Wet Geluidhinder.
- Besluit Luchtkwaliteit 2005.
- Beleid inzake het Belvédèregebied Vecht- en Plassengebied en Nieuwe Hollandse waterlinie.
- Monumentenwet 1988 (beschermde dorpsgezichten).

4 Voorgenomen activiteit en alternatieven

4.1 Afbakening alternatieven

Bij het eerdere plan-MER (maart 2007) is onderzoek verricht naar een breder scala aan maatregelen. Daarom volstaat het in het MER de twee alternatieven uit de startnotitie als uitgangspunt te nemen. Daarnaast is de beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief verplicht, zie §4.5 van dit advies.

4.1.1 AGV-verdiepingenplan

Het AGV-verdiepingenplan bevat als belangrijkste maatregel de aanleg van drie verdiepingen met een totaal oppervlak van 120 ha en een gemiddelde diepte van 14 meter onder de waterspiegel. De verdiepingen ontstaan door het winnen van zand met de techniek van *onderzuigen*¹³⁾. Dit alternatief is al concreet uitgewerkt in het (niet-gepubliceerde) MER uit 2003. De beschrijvingen en effectbepalingen dienen te worden geactualiseerd¹⁴⁾ en opgenomen in het nieuwe MER.

4.1.2 Wijdmeren-alternatief

Het Wijdmeren-alternatief is een alternatief dat wordt aangedragen door de gemeente Wijdmeren (raadsbesluit 10 mei 2007), onder het voorbehoud dat de verdiepingen als een effectieve maatregel uit het MER naar voren komen¹⁵⁾. In het Wijdmeren-alternatief, zo blijkt uit de startnotitie en toelichtingen tijdens het locatiebezoek, worden de putten minder diep (8 meter onder de waterspiegel), maar bestrijken ze een groter oppervlak (220 ha). De mogelijkheid

wordt onderzocht om het zand op grotere diepte weg te zuigen om zo beton- en metselzand te winnen.

Aanvullend voorziet het Wijdmeren-alternatief in het wegzuigen van een dunner laag zand in het overige deel van de plassen tot een bepaalde afstand uit de oevers. Een deel van dit zand wordt afgevoerd, een ander deel wordt teruggebracht op de plasbodem om het onderliggende slib en veen af te dekken. Verdere gegevens over dit alternatief (bijvoorbeeld de exacte locaties en begrenzingen, informatie over het voorkomen van beton- en metselzand en de diepte van die lagen) zijn nu nog niet bekend.

In het MER zal het Wijdmeren-alternatief met een zelfde mate van detail in het MER moeten worden beschreven als het AGV-alternatief.¹⁶⁾

4.2 Te leveren informatie over de alternatieven

De beschrijving van beide alternatieven moet voldoende diepgang hebben om de milieueffecten goed in beeld te brengen (en de aanvraag voor de ontgrondingsvergunning op te stellen).

Voor het MER zijn de belangrijkste onderdelen van het voornemen:

- aanleg van de verdiepingen;
- afvoer van het zand;
- overige maatregelen.

Hierover dient het MER de volgende informatie te bevatten.

¹³⁾ Er wordt een buis door de slib en veenlaag gestoken tot in de onderliggende zandlagen. Via waterinjectie wordt het zand opgezogen en verwijderd. De waterbodem blijft liggen, maar zakt naar een lager niveau.

¹⁴⁾ Voor zover nodig.

¹⁵⁾ Zoals ook aangegeven in de inspraakreactie (nummer 57) van de gemeente Wijdmeren.

¹⁶⁾ De initiatiefnemer en MER-opsteller dienen daarbij uit te gaan van de gegevens die door de gemeente Wijdmeren (tijdig) zijn aangeleverd. Wanneer deze gegevens onvoldoende duidelijk en specifiek zijn, is er geen andere oplossing dan zelf een invulling hieraan te geven.

4.2.1 Aanleg van de verdiepingen

Motiveer aan de hand van de modelberekeningen het gekozen oppervlak, de ligging, de diepte, de afwerking van de verdiepingen en de fasering in relatie tot de waterkwaliteitsdoelen. Dus licht bijvoorbeeld toe waarom met juist deze locaties, dieptes en omvang de gewenste waterkwaliteitverbetering tot stand komt¹⁷⁾ en in stand blijft¹⁸⁾. Geef in (kwantitatieve termen) aan hoe groot de onzekerheden in de voorspellingen zijn.

Geef aan of kostenoverwegingen¹⁹⁾ mede van invloed zijn op de keuze om een bepaalde hoeveelheid zand te winnen.

Motiveer de fasering en uitvoeringstermijn ook in relatie tot de hoeveelheid en het type te winnen zand en de afzetmogelijkheden daarvoor.

Beschrijf in het MER per alternatief:

- hoeveelheid²⁰⁾, aard, herkomst (geologische formatie, diepte) en (mogelijke) bestemming van het af te graven en af te voeren materiaal;
- ligging, vorm, profiel en afwerking van de verdiepingen;
- de eventuele noodzaak tot aankoop van percelen (water en grond)²¹⁾ voor de uitvoering van de maatregelen;
- methode van winning en afvoer (tot de plek van aanlanding), route, logistiek, gebruikte apparatuur (capaciteit, emissies);
- tijdstippen en duur van de werkzaamheden, fasering;
- omvang, aard (gehalte water en vaste stof) en kwaliteit (waaronder fosfaatgehalte) van eventuele retourstromen²²⁾;

¹⁷⁾ Zoals ook wordt gevraagd in diverse inspraakreacties.

¹⁸⁾ Het Plassenschap Loosdrecht en Omstreken (reactie nummer 2) en enkele andere insprekers geven aan te verwachten dat baggeren noodzakelijk zal blijven.

¹⁹⁾ Zie ook hoofdstuk 6 van dit advies.

²⁰⁾ Er zijn nog vragen over de hoeveelheden die in de startnotitie zijn genoemd, de totale hoeveelheid bij het Wijdmeren-alternatief is niet genoemd.

²¹⁾ Geef aan of bij de locatiekeuze een overweging is geweest dat verdieping op locaties met versnipperd particulier grondeigendom bij voorkeur wordt vermeden.

²²⁾ De extra fosfaataanvoer via de retourstromen leidt tot een verhoging van de fosfaatbelasting van de plassen. Vanwege de doorgaande verversing met gedefosfateerd water is het effect tijdelijk, maar zal wel vele jaren duren.

- te nemen maatregelen om nadelige milieugevolgen en hinder voor de omgeving tegen te gaan of te beperken bij de aanleg van de verdiepingen.

4.2.2 Afvoer van het zand

Zowel het AGV-plan als het Wijdmeren-plan gaan uit van de afvoer van zand met een persleiding over land. Deze loopt naar een overslagdepot langs het Amsterdam-Rijnkanaal. Daar wordt ook een langshaven aangelegd.

Motiveer de keuze voor deze wijze van afvoer van het zand en onderbouw het tracé en de (verhoogde) ligging van de persleiding in het licht van de aanwezigheid van elementen en structuren die kwetsbaar²³⁾ zijn voor optredende geluidhinder, visuele hinder, barrièrewerking of ruimtebeslag, zie § 5.4 - 5.7.

Besprek en onderbouw ook de locatiekeuze en dimensies van het tijdelijke depot en de langshaven. Geef aan welke (hinderveroorzakende) activiteiten daar zullen plaatsvinden. Indien de haven geschikt is voor schepen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer, is de aanleg van de haven een zelfstandig m.e.r.-plichtige activiteit en zal er daarvoor een aparte m.e.r.-procedure gevolgd moeten worden.²⁴⁾

Indien niet aannemelijk wordt gemaakt dat voorgenomen wijze van afvoer het meest milieuvriendelijk is, c.q. de minste hinder veroorzaakt, adviseert de Commissie in het MER ook eventuele (reële) alternatieven²⁵⁾ voor de afvoer te bespreken die beter scoren.

4.2.3 Overige maatregelen

Beschrijf de overige maatregelen die onderdeel uitmaken van de alternatieven en waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het behalen van de gestelde doelen, waaronder bijvoorbeeld:

- aanvullende defosfateringsmaatregelen;

²³⁾ Onder meer reactie nummer 117, 118 en 124 gaan hier op in.

²⁴⁾ Bij schepen van 900 ton geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht.

²⁵⁾ Diverse insprekers pleiten voor afvoer via het Hilversums Kanaal.

- (plaatselijk) aanbrengen van een zandlaag op de plasbodem²⁶;
- lokaal (bij slibophopingen) baggeren en (in de verdiepingen) bergen of afvoeren²⁷ van slib;
- enten van kernen van flora; vergroten van areaal helofytenvegetaties, eventueel in combinatie met verondiepingen en/of peilbeheer;
- beschermen/beschoeien van oevers;
- aanleg van windsingels of eilanden;
- beheer van de visstand (wegvangen van vissen die de bodem opwoelen);
- beperkingen voor motorvaartuigen.

Geef aan of deze maatregelen (alleen) in de aanlegfase of (ook) in de beheerfase van toepassing zijn.

Wanneer genoemde maatregelen geen onderdeel uitmaken van het Wijdmeren- of AGV-alternatief dienen ze ten minste in het kader van het meest milieuvriendelijke alternatief te worden afgewogen.

4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

In de startnotitie wordt voorgesteld zowel het AGV- als het Wijdmerenalternatief als meest milieuvriendelijk alternatief verder te optimaliseren. De Commissie vindt dat een goed voorstel, want daarmee wordt bereikt dat de alternatieven goed met elkaar kunnen worden vergeleken. Niettemin verdient het aanbeveling om op basis van de effectbeschrijving na te gaan welk (geoptimaliseerd) alternatief uiteindelijk het grootste doelbereik met de minst nadelige milieugevolgen combineert en dus het meest milieuvriendelijke is. Er moet dus wel een meest milieuvriendelijk alternatief (onderbouwd) worden aangewezen.

²⁶ Verbetering van de waterkwaliteit en groter doorzicht moet resulteren in een herstel van de rijke onderwaterbegroeiingen en bijbehorende fauna die de Loosdrechtse Plassen oorspronkelijk kenmerkten. Voor het feitelijke herstel kan het een knelpunt zijn dat de kranswieren zich onvoldoende kunnen hechten in de laag organisch slib op de bodem. Mogelijk kan het aanbrengen van een zandlaag dat verbeteren.

²⁷ Afvoer zal waarschijnlijk nodig zijn bij een hogere verontreinigingsgraad. In het MER moet ook de kwaliteit van het slib aan de orde komen.

Het meest milieuvriendelijke alternatief moet in ieder geval die locaties en dimensies van de verdiepingen bevatten die vanuit milieupzicht optimaal zijn, ook wanneer dat niet leidt tot een budgetneutraal plan.

Welke (aanvullende) maatregelen precies in het meest milieuvriendelijke worden opgenomen, zal uit het MER moeten blijken. Mogelijke maatregelen staan in § 4.2.3 van dit advies en in de startnotitie.

De vraag of het uitbaggeren van de havens gezien moet worden als een meest milieuvriendelijke maatregel, zoals de startnotitie aangeeft, verdient nadere onderbouwing.

4.4 Monitoring tijdens de aanleg

De wet milieubeheer schrijft voor dat de werkelijk optredende gevolgen van een m.e.r.-plichtige activiteit na uitvoering moeten worden geëvalueerd. De Commissie vraagt doorgaans in het MER vast een aanzet voor het evaluatieprogramma te geven. In de Loosdrechtse Plassen zullen de verdiepingswerkzaamheden meerdere jaren in beslag nemen. De Commissie adviseert in het MER een monitoringprogramma te beschrijven dat al tijdens de aanleg kan worden uitgevoerd en aansluit bij een vooraf uitgevoerde nulmeting.

Betrek in het monitoringprogramma de belangrijkste zorgpunten uit de inspraak, voor zover vertaalbaar naar meetbare parameters, en geef aan hoe bijsturing kan plaatsvinden, wanneer dat nodig zou blijken.

4.5 Referentie

De referentie kan worden uitgewerkt conform het voorstel in de startnotitie met daarbij de volgende kanttekeningen.

4.5.1 Onderhoudsbaggerwerk

In de referentie moet rekening worden gehouden met continuering van het onderhoudsbaggerwerk (in de vaargeul en de havens), zoals dat in het verleden gebruikelijk was.

Bespreek in dit verband ook de opmerking uit de inspraak dat er in de Loosdrechtse Plassen sprake zou zijn van achterstallig onderhoud op het gebied van baggeren. Licht in het verlengde hiervan nogmaals toe (onder verwijzing naar het eerdere plan-MER), waarom het baggeren van slib geen realistische en afdoende maatregel is om de gewenste helderheid in de plassen te bereiken.

4.5.2 Reeds voorgenomen defosfateringsmaatregelen

In de startnotitie staat dat maatregelen gericht op het beëindigen van de (ongezuiverde) toevoer van Bethunewater en het verminderen van de belasting uit het oostelijke achterland geen onderdeel zullen zijn van het referentiealternatief, maar van de uitwerkingsalternatieven.

Formeel is dat correct, ervan uitgaand dat er nog geen formeel besluit is genomen over deze maatregelen. De Commissie adviseert om de effecten van deze defosfateringsmaatregelen wel afzonderlijk in beeld te brengen. Zo worden de effecten van de verschillende maatregelen beter onderscheiden inzichtelijk.

5 Milieugevolgen

5.1 Algemeen

In hoofdstuk 6 van de startnotitie worden de milieuaspecten waarvoor de effecten worden onderzocht, wel genoemd, maar slechts ten dele uitgewerkt in toetsingscriteria. Daarom volgen daarover in dit hoofdstuk enkele adviesrichtlijnen.

In algemene zin geldt:

- Omdat het MER handelt over een concreet (inrichtings)plan en mede dient voor de besluitvorming over een ontgrondingsvergunning zullen de effecten zoveel mogelijk kwantitatief bepaald moeten worden.
- Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en geef daarbij aan over welke periode de tijdelijke effecten zich voordoen.
- Bespreek onzekerheden of onnauwkeurigheden in effectbeschrijving en geef een eventuele bandbreedte in de onderzoeksuitkomsten aan.
- Besteed aandacht aan cumulatie van positieve en negatieve effecten zowel voor natuur als voor woon- en leefmilieu.
- Beschrijf de effecten van het voornemen ook buiten het gebied waar de daadwerkelijke ingrepen plaatsvinden, zover als sprake kan zijn van relevante effecten. Dit grotere gebied wordt 'studiegebied' genoemd en kan per aspect verschillend van omvang zijn.
- Ga vooral in op de samenhang tussen het abiotische systeem (slibbalans, waterkwaliteit) en de biotische aspecten (algengroei, vestiging van waterplanten, effecten via grondwater op beschermde natuur in de omgeving).

5.2 Bodem en grondwater

Beschrijf de geohydrologische opbouw van de bodem (watervoerende pakketten, afsluitende lagen), ook in relatie tot het eventueel te winnen beton- en metselzand. Breng het regionale grond- en oppervlaktewatersysteem in beeld voor het gehele studiegebied. Geef aan welke veranderingen optreden in:

- grondwaterstanden en stijghoogten;
- kwel- en wegzijgingspatroon;
- afvoeren en peilen van het oppervlaktewater.

Met name bij het onderzuigen in diepe lagen kunnen afsluitende lagen worden doorbroken, hetgeen van invloed is op de totale waterbalans.

5.3 Morfologie, slibhuishouding, waterkwaliteit

Beschrijf in welke mate de aanleg van de verdiepingen, inclusief de daaraan gerelateerde maatregelen, van invloed zal zijn op de vorming van slib (door afsterving van algen en eroderen van veen) en op de sedimentatie (hoeveelheid en locatie). Ga in op:

- veranderingen in het stromingspatroon en de invloed daarvan op het slibtransport; besteed daarbij ook aandacht aan de kans dat verdiepte delen van de plas minder snel dichtvriezen en de betekenis daarvan voor vertroebeling;
- slibmassa, -balans;
- veranderingen in de kwaliteit van de waterbodem;
- het fosfaatgehalte en de fosfaathuishouding in de plassen, mede onder invloed van het ontstaan van een sliblaag in anaërobe omstandigheden op de bodem van de verdiepingen;

- kans op het optreden van thermische stratificatie in de putten en de gevolgen daarvan (fosfaatnalevering, omkering van de lagen);
- kans op het loslaten en opdrijven van 'veenschotsen' vanuit de bodem van de putten.

Bepaal zo de invloed op de waterkwaliteit en het doorzicht, zo nodig per deelgebied. Zet dit af tegen de projectdoelstellingen en de voorlopige toetsingscriteria uit de Kaderrichtlijn water, zoals die voor de Loosdrechtse Plassen zijn of worden vastgesteld. Ga, voor zover relevant, ook expliciet in op de invloed van de aanvullende maatregelen, zoals genoemd in § 4.2.3 van dit advies.

Houd rekening met verschillen in weersomstandigheden (wind) en seizoenen (watertemperatuur).

5.4 Levende natuur

Geef aan hoe de geohydrologische veranderingen en de veranderingen in de waterkwaliteit doorwerken in de aspecten die in de startnotitie staan genoemd: algen²⁸⁾, waterplanten, oevervegetatie en meer in het algemeen de condities voor flora en fauna.

Betrek daarin dat de plas ter hoogte van de verdiepingen van karakter verandert en niet meer de (bodembegroeiings)potenties van ondiepe laagveenplas heeft²⁹⁾. Geef aan wat hierdoor de verschillen tussen de alternatieven zijn, ook in de mate van doelbereik.

Ga na wat het risico³⁰⁾ is op verdroging in de omgeving van de plassen tijdens de uitvoering.

In de effectbeschrijving dient in het bijzonder aandacht te zijn voor de kwalificerende soorten en habi-

tats van het Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen, beschermde soorten onder de Flora- en faunawet, Rode lijstsoorten en andere soorten die van belang zijn voor het ecosysteem van de Loosdrechtse Plassen.

Voor de zandafvoer en de tijdelijke opslag gaat het om de aldaar voorkomende beschermde flora en fauna en om de externe werking: foerageerfunctie van broed-, winter- en trekvogels, broedfunctie weidevogels e.d.

Kwantificeer behalve de effecten en ontwikkelingsmogelijkheden in de eindsituatie ook de effecten van de verstoring tijdens de werkzaamheden, zowel in de plassen als bij de zandafvoer en opslag. Geef de aard³¹⁾ en duur van de tijdelijke verstoring aan, alsmede in hoeverre deze plaatsvindt in kwetsbare perioden voor de relevante natuurwaarden. Betrek bij de verstoringsanalyse dat tijdens de werkzaamheden bepaalde delen van de plassen meer of minder intensief door de vaarrecreatie worden gebruikt dan normaal.

Geef op basis van het voorafgaande aan hoe het voornemen inpasbaar is in de natuurwetgeving voor beschermde soorten en gebieden. Uit het eerdere toetsingsadvies van de Commissie over het plan-MER kwam naar voren dat het nodig zal zijn gedetailleerde en geactualiseerde voorkomen- en verspreidingsgegevens te gebruiken bij de passende beoordeling³²⁾ in het nieuwe MER.

²⁸⁾ Het is te verwachten dat de nu dominante algensoort zal verdwijnen. Er is een risico dat er andere, zeer hinderlijke soorten voor terug komen, zoals *Microcystis*. Dat risico neemt toe als de tijdelijke verhoging van de fosfaatbelasting ten gevolge van het zandwinnen niet goed wordt gecompenseerd. Het risico van blauwalgen is het grootst in de situatie, waarin nog geen waterplanten zijn opgekomen.

²⁹⁾ Hierop wijst ook inspraakreactie nummer 135.

³⁰⁾ Weliswaar wordt het onttrokken water deels weer aangevuld met retourwater, maar het zandvolume moet ook worden aangevuld met grondwater. Bovendien kunnen er bij diepe winning van beton- en metselzand afsluitende lagen worden doorbroken.

³¹⁾ Denk bijvoorbeeld aan mogelijke verstoring van broedgebied, foerageergebied of van bijvoorbeeld vliegroutes tussen slaapplekken/broedplaatsen enerzijds en foerageergebieden anderzijds.

³²⁾ Wanneer uit de Oriëntatiefase naar voren komt dat significant negatieve gevolgen voor het Natura 2000-gebied vanwege het project alleen, of in combinatie met andere projecten of handelingen, met zekerheid kunnen worden uitgesloten, is dat toereikend. Wanneer nog nader onderzoek nodig is, is het beter om meteen van passende beoordeling te spreken. Wanneer de gevolgen niet significant zijn, is overigens nog wel een verstorings- en verslechteringsstoets nodig.

5.5 Recreatie en ruimtegebruik

Geef aan welke beperkingen voor het gebruik van de plassen en omgeving zullen ontstaan tijdens de aanleg en na de uitvoering. Ga in op het recreatief gebruik van het water³³⁾ en de oevers en op de ontsluiting ter plaatse van de afvoer van zand. Geef aan of de beoogde uitbreiding van waterplantenbegroeiing hinder oplevert voor het recreatieve gebruik en welke maatregelen dan genomen kunnen worden. Betrek daarbij ervaringen die elders zijn opgedaan. Differentieer, waar relevant, naar de verschillende delen van de plassen. Geef verslechtering en verbetering aan.

5.6 Woon- en leefmilieu

5.6.1 Geluid

Beschrijf de bestaande toestand van het (geluid)milieu op basis van het referentieniveau van het omgevingsgeluid voor die gebieden waarbinnen een (tijdelijke) verhoging verwacht kan worden. Bereken voor de alternatieven, op basis van aannamen omtrent de geluidemissie van de in te zetten installaties en werktijden, de te verwachten langtijdgemiddelde beoordelingsniveaus en maximale geluidsniveaus ter plaatse van woningen en mogelijke andere geluidgevoelige bestemmingen (dag, avond en nacht).³⁴⁾ Een en ander dient zowel voor de onderzoiglocaties als voor het overslagdepot in beeld te worden gebracht.

Voor de onderzoiglocaties zal met name bij het Wijdmeren-alternatief sprake zijn van (in de tijd gezien) spreiding in geluidbelasting vanwege de verschuiving van deze locaties. Geef de spreiding in optredende geluidsniveaus.

³³⁾ Inclusief scheepvaartveiligheid, mogelijkheden voor schaatsen en een eventueel verhoogde golfwerking.

³⁴⁾ Uitsluitend indien sprake is van een toename van geluid bij herkenbare concentraties van woningen: Geef het aantal geluidsbelaste woningen weer per herkenbare fase. Daartoe is het zinvol, voor de vergelijking van de alternatieven, om geluidscontouren vanaf 40 dB(A) etmaalwaarde in stappen van 5 dB weer te geven.

Geef aan hoe lang de uitvoering duurt. Beschrijf met welke mitigerende maatregelen ter voorkoming van geluidhinder en faunaverstoring is gerekend.

5.6.2 Laagfrequent geluid

Bij de toepassing van verwerkingsinstallaties op het overslagdepot zal ook de laagfrequente geluidemissie ten gevolge van (ontwaterings)zeven een rol van betekenis kunnen spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidsniveaus zijn in de woonomgeving. Indien op basis van objectieve toetsingscriteria³⁵⁾ hinder, zoals rammelende gevelbeglazing, niet is uit te sluiten, moet worden aangegeven te worden welke mitigerende maatregelen worden getroffen.

5.6.3 Luchtkwaliteit

Beschrijf de tijdelijke effecten van het voornemen op concentraties fijn stof (PM₁₀) en NO₂, veroorzaakt door de emissies van de aggregaten van verwerkingsinstallaties, schepen en de overslagkraan (depot) op de achtergrondconcentraties buiten de inrichtingsgrenzen. Leg daarbij het accent op de luchtkwaliteit op het land. Beschrijf de permanente effecten op concentraties fijn stof (PM₁₀) en NO₂, veroorzaakt door onderhoudsbaggerwerk. Toets de resultaten aan de normen uit het Besluit Luchtkwaliteit 2005. Indien de Wet luchtkwaliteit in werking is getreden ten tijde van het vaststellen van het bestemmingsplan, is deze wet het toetsingskader.

5.6.4 Stofhinder

Stofhinder in de omgeving van het depot kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen zoals nathouden van het depotterrein, besproeien van zandopslaglocaties, toepassen van stofschermen of het staken van scheepsbelading bij stormachtige wind. Geef in het MER aan welke maatregelen getroffen worden.

5.6.5 Lichthinder

Indien hinder voor fauna en woonbebouwing als gevolg van de uitstraling van bedrijfsverlichting niet

³⁵⁾ <http://www.geluidnieuws.nl/2005/sep2005/ostendorf.html>

is uit te sluiten, dient ingegaan te worden op mitigerende maatregelen om deze vorm van hinder zo veel mogelijk te voorkomen.

5.6.6 Stabiliteit en zetting

Ga in op eventuele gevolgen voor de stabiliteit/verzakking, zetting³⁶⁾, afslag en dergelijke. De angst voor verzakking van de gebouwen op de oevers van de plassen komt in veel inspraakreacties naar voren. De argumenten waarom dat niet zal optreden, moeten in het MER dus goed duidelijk en navolgbaar worden besproken.

5.7 Landschap, cultuurhistorie

Geef met behulp van fotomontages een indruk van het aanzicht tijdens de werkzaamheden van de plassen³⁷⁾ en van het gebied waar de persleiding en de tijdelijke opslag plaatsvinden.

Geef aan of er sprake zal zijn van tijdelijke of permanente aantasting van landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het studiegebied, zoals bijvoorbeeld:

- beschermd dorpsgezicht Nieuwersluis;
- de kenmerkende landschapselementen (de 'fysieke dragers' uit de Nota Belvedere).³⁸⁾

³⁶⁾ Ook ter plaatse van het zanddepot

³⁷⁾ Geef aan of het beeld dat de Belangvereniging Loosdrechtse Plassen (BELP) (reactie nummer 127) op een fotomontage schetst, werkelijkheid wordt.

³⁸⁾ Diverse insprekers wijzen op de waarde van het Vechtlandschap

6 ■ Vergelijking alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden en (ook) in tabelvorm worden weergegeven.

Bij gebruik van een beoordelingstabel (met plussen en minnen) voor een keuze tussen de alternatieven, of het aanwijzen van het meest milieuvriendelijke alternatief, dient een beschouwing over gewichten te worden gegeven.³⁹⁾

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven en varianten, zeker wanneer dit een rol speelt bij de keuze van het voorkeursalternatief.

³⁹⁾ Meer in het algemeen is het aan te bevelen zoveel mogelijk aspecten met een gelijkwaardig gewicht in het overzicht op te nemen (door opsplitsing of clustering van deelaspecten).

7 Vorm en presentatie

Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. De samenvatting moet ingaan op:

- de belangrijkste voorliggende keuzen voor de besluitvorming;
- de belangrijkste alternatieven en de argumenten voor de selectie van het meest milieuvriendelijke alternatief en het voorkeursalternatief;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de alternatieven vergeleken met de referentie;
- een vergelijking en beoordeling van de alternatieven op basis van de doelstellingen.

Presentatie

In het MER zelf moet de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven en het kaartmateriaal (duidelijke legenda's en goed leesbare topografische namen) bijzondere aandacht krijgen. Het MER moet in ieder geval één kaart bevatten waarop alle in het MER gebruikte topografische namen staan weergegeven.

Verder verdient het aanbeveling om achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen.

1 Projectgegevens

Initiatiefnemer: Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Besluit: vaststellen van een bestemmingplan (Gedeputeerde Staten treedt in de plaats van de gemeenteraad van Wijdemeren) en verlenen van een ontgrondingsvergunning

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C16.1 (voor het bestemmingsplan is sprake van een plan-m.e.r.-plicht, voor de ontgrondingsvergunning van een besluit-m.e.r.-plicht)

Activiteit: de aanleg van verdiepingen in de Loosdrechtse Plassen door het winnen van zand

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. De lijst van ontvangen inspraak staat in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Staatscourant nr. 132: 12 juli 2007

advies aanvraag: 10 juli 2007

ter inzage legging: 16 juli 2007

richtlijnenadvies: 24 september 2007

Bijzonderheden: Gegevens over de eerdere m.e.r.-procedures over dit voornemen staan bij de Commissie geregistreerd onder projectnummer 957 en 1869.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr.ir. G. Blom (voorzitter)

dr. P.C.M. Boers

ing. R.P.M. Jansen

prof.mr. J. Verschuuren

ing. E. Wymenga

drs. M. van Eck (secretaris)

2 Lijst van inspraakreacties en adviezen

1	A.A.A. Vendrig, Nederhorst den Berg	33	G. Hartog, Loenen aan de Vecht
2	Plassenschap Loosdrecht e.o., Utrecht	34	Onbekend
3	R.S. Vierkant en M.J. Sulzle, Loosdrecht	35	J.G. Voorveld, Hilversum
4	W.A. en H.J. van Asselt van Raamsdonk	36	B. Noordanus-Bootz, Loenen aan de Vecht
5	H.J.M. van Kampen-Schröder, Loosdrecht	37	A.P. Koppert, Vleuten
6	T. Klop, Loosdrecht	38	M.C. Dijkers-VanDuyn, Loenen aan de Vecht
7	J. Bakker, Loosdrecht	39	A. Pels, Baarn
8	C.J.L. Birnie-Serry, Eemnes	40	E. Dekeukeleire, Utrecht
9	V. Wijburg, Loosdrecht	41	A. v.d. Berg-Korver, Nieuwersluis
10	J. van Hellemond, Breukeleveen	42	M. van Bessem en B. van Bessem-Dijkman, Loenen aan de Vecht
11	H. Bijl, Loosdrecht	43	H.J. Groen en M.G. Groen-Klooster, Loenen aan de Vecht
12	E. Munnig Schmidt, mede namens A.J.A.M. Lisman, A.T.T. van den Arend Schmidt, H. van der Wind, H.G.C. Drogenbroek en W. Manten	44	D.J. Buitendorp namens Vereniging Nieuwersluis bestaat, Nieuwersluis
13	M. Visser, Loosdrecht	45	F. Matser, Loenen aan de Vecht
14	Ph. Burggraaf, Loosdrecht	46	M. van der Tol, Nieuwersluis
15	J. Lamme namens Jachthaven Muyevelde, Loosdrecht	47	P. Gans, Kortenhoef
16	H.H. Wismeijer, Loosdrecht	48	E. Spaargaren, Loosdrecht
17	F. Boeschoten, Hilversum	49	G. Folkerts, Nieuwersluis
18	S.R.M. Chamboné, Loosdrecht	50	R.W. Wettstein, Loenen aan de Vecht
19	M. Koppert, Utrecht	51	M. Voormolen, Loenen aan de Vecht
20	J. Eldermans, Loosdrecht	52	M.S. Sedelaar, Loenen aan de Vecht
21	W.J. Blom, Loosdrecht	53	T. Fransen, Loenersloot
22	I. Klaster, Loosdrecht	54	H.J. Schipper en E. Schipper, Loosdrecht
23	Familie J. van den Bergh, Breukelen	55	N.P.A. Bos, Loenen
24	Gemeente Loenen	56	W.J. van Kooten, Loosdrecht
25	H. van Dort, Loosdrecht	57	Gemeente Wijdmeren, 's-Graveland
26	J.M.M. van Es-Otto, Amsterdam	58	Watersportverbond, Werkgroep Loosdrechts Plassengebied, Nieuwegein
27	Dorpsbelangen Loosdrecht	59	I.L. Beerman-Van Reeve, Maarssen
28	C. Lamme, Loosdrecht	60	H.H. Pijzel-Dommisse, Loenen
29	C. Lam, Loosdrecht	61	G. Nijman de Raad, Nieuwersluis
30	C.J. Zegers, Loenen aan de Vecht	62	T. Franssen, Loosdrecht
31	NIKE design & consultancy, Loenen aan de Vecht	63	R. van den Broeke, Loosdrecht
32	A. Dijkers, Loenen aan de Vecht	64	R. Nijman, Nieuwersluis

65	H. van Cleeff, Voorburg	97	E.A.A. van Nieuwkerk-de Jong, Nieuwersluis
66	H. Tap en M. Tap-Wesselink, Loenen a/d Vecht	98	H.W.G. van Schaik, Nieuwersluis
67	A. Gelderman, Loenen aan de Vecht	99	I.M. van Balen en M. Bluys namens de vereniging Zon en Leven, Hilversum
68	J. en I. Teyema, Nieuwersluis	100	J.H. van Schaik, Woerden
69	O.R. Strijland, Nieuwersluis	101	F.T. Schiet, Naarden
70	K. Spaargaren en K. Stroes, Hilversum	102	M. Dros-Verburg, Loosdrecht
71	Fam. van der Paauw, Nieuwersluis	103	C.J. Zegers, Loenen aan de Vecht
72	A.M. Ponse Smalt, Nieuwersluis	104	I. Babbé en T. van Gennepe, Nieuwersluis
73	E.A. Jens, Loosdrecht	105	S. de Peijper mede namens M. en J. Baas, Loenen aan de Vecht
74	H. de Jong, Bunschoten	106	J. en C. van den Bosch, Nieuwersluis
75	A. Vrij en A.D. Vrij-Wilschut, Loenen aan de Vecht	107	G.J. Molenaar, Loosdrecht
76	A.E. Vrij en P.J. Meijnen, Loenen aan de Vecht	108	M.O. Arends en A. Schut, Amsterdam
77	A.E. Coesèl, Loosdrecht	109	H.G.C. van Drogenbroek, Nieuwersluis
78	W. Schuttevaer en W. Bleijenberg, Nieuwersluis	110	D.P.J. Binkhorst, Loosdrecht
79	A. Pels, Baarn	111	Paradur Finanz AG, Zug, Zwitserland
80	P. Spijker, Nieuwersluis	112	Belangenvereniging Loosdrechtse Plassen, Loosdrecht
81	A.A.G. Wiermans, Nieuwersluis	113	Y. Barnasconi en H. Hinkel, Nieuwersluis
82	R. van der Horst, Nieuwersluis	114	A.W.A. Hafkamp, Loosdrecht
83	J. van Herwijnen en M. de Bruijn, Nieuwersluis	115	E.M.C. de Groot mede namens L.M.J.M. Beijers, Nieuwersluis
84	P. Lam, Loosdrecht	116	A.J. Dros, Sassenheim
85	C. de Bree, Loenen	117	Van de Feltz advocaten namens M.J.M Luykx, Nieuwersluis
86	A.J.A.M. Lisman namens Lisman van Raay Stichting, Nieuwersluis	118	M.L.J. Luykx-Kruidenberg, Nieuwersluis
87	C.L.V. Dekeuleire, Hilversum	119	P.H. Heemskerk en A.M. Heemskerk-Teljema, Loenen aan de Vecht
88	M. Schimmelpenninck, Loosdrecht	120	A. Doets, Loosdrecht
89	H. Land, Haarlem, mede namens G.A. Land-Ott, Loenen aan de Vecht	121	Koninklijke Watersport Vereeniging 'Loosdrecht', Loosdrecht
90	H. van der Wind en S. Koekkoek, Amsterdam	122	J. van Ee, Loosdrecht
91	C.H. van Diggele Dogger, Loenen	123	H. Mouallem, Nieuwersluis
92	A.C. van der Sande Lacoste, Loenen aan de Vecht	124	Kabalt en Schuurman advocaten namens Loenen Sticht B.V. en Golfbaan Loenen B.V., Breukelen
93	N.G.G.M. Abeling en M.C.A.J. Abeling-Swelsen, Nieuwersluis	125	P.M. Lamme, Loosdrecht
94	L.C.M.J. Woltering-Moors, P.R.E.J.A. Woltering, Nieuwersluis	126	A.M.S. Glasz, Amsterdam
95	Natuur en Milieufederatie Utrecht, mede namens de Milieufederatie Noord-Holland, Utrecht	127	Belangenvereniging Loosdrechtse Plassen
96	Fam. L. Dooper-Lamme, Nieuwersluis	128	Vechtplassencommissie, Weesp
		129	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Utrecht
		130	W.J.H. Thijs, Loenen aan de Vecht

- 131 K. Olink en S.W.L. Knol, Loenen aan de
Vecht
- 132 Th.H. Bak, Loosdrecht
- 133 R. Grünfeld-Eisner, Loenen aan de Vecht
- 134 C. Dierdorp, Loenen aan de Vecht
- 135 P.J.L.M. Dirks, Loosdrecht
- 136 R. Plantema-Verburg, Loosdrecht
- 137 J.N. van Kooten, Loosdrecht
- 138 L. Manten, Loosdrecht
- 139 L. Buwalda-Terlet, Loosdrecht
- 140 M. en S. Bos, Loosdrecht
- 141 E.A. Jens, Loosdrecht
- 142 H. van Dort, Loosdrecht
- 143 R. Baas namens 4RENT BV, Hilversum
- 144 Fam. B.W. Bos, Loenen aan de Vecht
- 145 E.J. van Oeveren, Loosdrecht
- 146 Fam. G. van Meegdenburg Veerman,
Loosdrecht
- 147 L.M. de Bruin, Loosdrecht
- 148 L. Lankreijer, Loosdrecht
- 149 A.C.M. van den Heiligenberg, Loosdrecht
- 150 R. Kamermans, Loosdrecht
- 151 B. Harts, Breukeleveen
- 152 J. Krieger en R.M. Krieger-Berets, Loosdrecht
- 153 J.K.E. Dwarshuis, Breukeleveen
- 154 R. Peters, Loosdrecht
- 155 Fam. M.G. Lutje Beerenbroek-Nooi,
Vreeland
- 156 C.M.S. Derks Star Busmann advocaten
namens J. Kunst, Bosch en Duin en M.J.M.
Luykx, Nieuwersluis

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Verbetering waterkwaliteit Loosdrechtse Plassen

Het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht (AGV) wil de Loosdrechtse Plassen op enkele plaatsen verdiepen om zo zwevend slib te laten bezinken en de waterkwaliteit te verbeteren. Het op te stellen milieueffectrapport (MER) moet dienen ter onderbouwing van de besluiten van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over het bestemmingsplan en de ontgrondingsvergunning.

ISBN: 978-90-421-2187-4